

már nem tartották szükségesnek, hogy ez alkalommal, midőn a király és nemzet együttérzésén az egész ország örvend, ők is ünnepeljenek s az ünneplést külső megjelenésükkel is kifejezzék. Ez egyébiránt az ő dolguk. De az már az ország dolga is, hogy ugyan e gyűlésben, midőn Majláth Gusztáv erdélyi püspököt a járásbíróság kiadatni kérte, mert 18 évesnél fiatalabb protestáns leányt a törvény ellenére fölvetett a kath. vallásba (még akkor káplán volt), gr. Zichy Nándor és Eszterházy Miklós Móricz azt fejtegették, hogy vannak esetek, midőn kath. embernek a felsőbb törvények tiltják, hogy az állami törvénynek engedelmessédjék. No hiszen, szépséges állapotok lennének Magyarországon, ha Zichy Nándorra biznák annak megállapítását, mikor kell az állam törvényeinek engedelmessédjék. Jól mondta Wlassics Gyula közoktatási miniszter, hogy az ilyen beszéd nem egyéb, mint az anárkiára való buzdítás. Egyéb iránt a püspök urat kiadták, hogy álljon helyt tetteért a törvény előtt.

Szerbiában a Simics-kormány, a mely mindig nagyvárosi hóbortban szenvedett, megbukott és lemondott a nélkül, hogy nagy álmait megvalósíthatta volna. *Spectátor.*

Színház.

(Salvini vendéjátéka. — Csóka Sándor társulata.)

Az új színiévad ünnepi hangulattal kezdődött: A nagy olasz tragikus, Salvini Gusztáv lovag vendéjátékaival. Legújabb szerepét, „Bánk-bán“-t jött bemutatni Katona József szülővárosának. Örök hálára kötelezett bennünket, hogy a legjobb magyar tragédiát fölvetette repertoire-jába, mert ezzel nemcsak a magyar drámai irodalomnak, hanem a magyar nemzeti génusznak is hódolt. És a tragédia szépségeiben gyönyörködni fog ezután a külföld is.

A művész nagy lelkéről tesz tanubizonyosságot, hogy vidéki körútjában legelőször is Kecskeméten mutatta be zseniális alakítását. Városunk intező körei is elismerést érdemelnek, hogy a vendégszereplést lehetővé tették. Salvini kegyeletének Katona Józsefünk szülőháza, szobra és sirja előtt is méltóan adózott.

A csütörtöki estén a nézőtér megtelt egészen, a páholyokban a hölgyek díszes toilettékben, a földszinten társadalmunk számos ismert alakja, köztük a Katona József-kör lelkes elnöke, Horváth Döme nyug. kir. táblai tanácselnök is. És ez a díszes közönség éber figyelemmel, majd valóságos lelkesedéssel kísérte az olasz társulat játékát. Eleinte sokat forgatták a „Bánk-bán“ magyar szövegét, de később szinte fölöslegessé vált, mintha az olasz beszéd nem is lett volna már idegen. Az első jelenetben még furcsán hatott a magyar ruhás levették olasz beszéde és olaszos modora, de később hozzá szoktunk és ép oly érdekléssel hallgattuk az idegen színészeket, kik ott a színpadon a magyar haza sorsáról, a magyar népről, a magyar szabadságról beszélnek, mintha magyar művészek előadását látnók.

Ilyen lelkesedést csak a tavalyi megnyitó dísz-előadáson láttunk. A negyedik felvonás után valóságos ektázisba jött a közönség. Salvini a jól megszolgált babékoszorút s az est folyamán legalább harmincz kihívást kapott. Aliprandi asszony, Salvininé gyönyörű bokkrétát s aligha kevesebb kihívást, Fiochi, Cruicchi, Maione Diaz is körülbelül tíz kihívást kaptak. És valamennyien megérdemelték ezt a nagy kitüntetést. Az öltözetek a m. kir. operaház jelmezei után készültek s korhű, pompás jelmezek. Nem is látszott meg az olasz színészek, hogy őket a kaczagányos mente és kard akadályozzák a mozgásban, mint ahogy a bécsi Burg-színház művészei mentegetőznek, a miért nem adnak elő magyar tragédiát.

E lapok mai tárcaja a budapesti előadást ismerteti. A hatás ott közvetlenebb lehetett, de itt melegebb volt. Hogy az összbemutatóról számoljunk ez a Bánk-bán bizony nagy sikerű előadás volt, bár hiányzott belőle a magyar szellem. Ez nem megrovás, mert a legnagyobb magyar színész sem tudná úgy játszani a Nibelungok Siegfriedjét, vagy a Shakespeare történelmi angol királyait és pártvezéreit, mint az illető német és angol színészek. Elég már az is, hogy közel jártak hozzá.

Salvini a czimszerepben sokkal mérsékeltőbb a mi Bánkjainknál, de ezt a képet, melyet egy dolgozatában (közölte a „Pesti Napló“) a magyarról megfestett, tehetségének minden erejével interpretálta. Monológjait bravúrral mondta; a Melindával, majd a királynéval való jelenetben gyönyörűség volt hallgatni, az utolsó jelenetben pedig szem nem maradt szárazon. Az ő Bánkja középkori lovag, ha nincs is meg benne az akkori magyar típus nyoma.

Aliprandi asszony Gertrudis szerepében ugyanolyan szenzációt keltett, mint Budapesten. Micsoda gonosz királyné és micsoda ravasz asszony! Hát még haldoklása. Az utolsó felvonásban halotti arcczal végig mozdulatlanul feküdt a ravatalon, ezzel is a művészi hatást fokozva.

Salvininé asszony szép és értelmes Melinda volt. Meglepetés-számba ment Cruicchi Petur bánja, a ki pompásan bevált patgató várdánnak. Maione Diaz Biberachja szarkasztikus-gazember, Fiochi Mikhál bánja gyöngéd öreg nemes volt.

Taddei Simon bánja, Orlandini Tiborcza, Del Cinque Endre királya, Regoli Ottója és Pavoni k. a. Izidórája közepes alakítások, de nem rontották a hatást.

A színpadra alkalmazásban ügyes gondolat az összeesküvők beszédeinek megrövidítése Bánk távozása után, a hol a békétlenkedők tragikus jóéjszakája úgy is veszt, hogy buone nőttének hangzik. Feltűnt még, hogy a haldokló Biberach és Myska bán beszéde, meg a ravatalnál Izidóra s a királyi gyermekek jelenete törölve voltak. Az is új, hogy Bánk a 3-ik felvonásban nem kivezeti, hanem az ágyból kikapja fiát és ölben viszi ki s az utolsó felvonásban is többször kapja fel a földről. Egyáltalán itt a fájdalom kitérősei sokkal hevesebbek voltak, mint az Bánk addigi viselkedésétől vártuk volna. Úgy látszik, Salvini is azt vallja, hogy Melinda hitvesi tisztasága és élete nélkül, melyért tultette volt magát loyaltásán, lovagbecsületén, törvénytiszteletén, értéktelen reá az egész élet, melyben mindent feltalálhat még, csak Melindát nem többé.

Ezt az estét soká fogjuk még emlegetni.

Az előadáson jelen volt Gauss Viktor is, a tragédia szerencsés átültetője s őt szintén többször kitapsolták.

*

Folyó hó 22-ikén, pénteken, Shakespeare „Romeo és Juliá“-jában búcsúzott az olasz társulat. Ez volt egyúttal Salvini Gusztáv jutalomjátéka. A nézőtér ismét megtelt egészen, de a hatás jóval csöndesebb volt, mint az előző estén.

Ennek oka első sorban, hogy a shakespearei tragédia nem állandó műsor-darabja társulatainknak; a szöveg olvasgatása itt nem segít, mert az olaszok meglehetősen önkényesen szcenizrozták a jeleneteket. A nép-jelenetek pl. mind kimaradtak. Azután hiába kerestünk poetikus Juliát és így még illúziónk is csorbult. Ezuttal csak Salvini lelkesítette a közönséget.

Az ő Romeója ábrándos ifjú, nem az a szenvedélytől izzó alak, a hogy színpadainkon látni szoktuk, hanem inkább a könnyűvérű fiatalság megtestesülése. Ideális szép alak, igaz és meggyőző hanggal, melyet temperamentuma jól kiegészít. A hol a tüzes zseniális ábrándozást és a szerelmi mámor szenvedélyes lüktetését kell éreztetni, ott érzelmeinek kifejezését hév, lázas sietség s a közvetlenség kápráztató bája jellemezte. A Rosalindáért való mély melancholia, Capulet bálján végtelen boldogsága és a balkon-jelenet érzékisége valósággal bűvös varázslatot gyar-